

НОВА ИЗЛОЖБА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ПОЖАРЕВАЦ

Осврт на историју својинских односа

Обраћање др Јасмине Николић

У Галерији „Обојена светлост“ пожаревачког Центра за културу, 14. јуна, отворена је изложба архивских докумената „Правно уређење и заштита својинских односа у Пожаревачком округу од 1833. до 1941. године“. Историјски архив Пожаревац препознао је европску могућност која се пружила Србији и предузимајући мале кораке ка међународним културним токовима чини да се слика о Србији и њеним грађанима битно промени и учини доступном и реалном. У актуелном тренутку европске модернизације Србије, Архив Пожаревац прави још један осврт на прошлост. Настојећи да што боље

Јасмина Живковић

реализује своју архивистичку и културну мисију обележава 190 година правне регулације својинских односа и 180 година геодетске струке у Србији.

Историјски архив Пожаревац годинама следи и унапређује достигнућа архивистичке и историјске науке. На тај начин, наш Архив, који је и награђиван, представља част своје Граду и узор својим запосленима, али и стручној и широј јавности, која прати наш рад и колико доприносимо томе да се сви ми заједно померимо значајним искорак напред. Имали смо племениту намеру да представимо историјско – хронолошки преглед својинских односа на непокретностима у нашем крају, утемељен на сачуваној архивској грађи коју стављамо на увид јавности. Утврђивање својине на земљишту у Србији било је потребно после укидања вишевековног спахијског феудалног система, а нарочито после устанак почетком 19. века, са по-

четком изградње српске државе, истакла је на отварању изложбе директорка Историјског архива Пожаревац др Јасмина Николић.

Тапије и баштинске књиге

Сваки документ, као оригинални историјски извор, говори о својинским односима у Пожаревачком округу од 1830. до 1941. године и представља основ за унапређење знања данашњих следбеника угледних имена геодетске науке у Србији 19. века. Изложба је подељена на четири целине у оквиру којих се налазе тапије од 1830. до 1906. године, тестаменти, уговори, сведочанства, судске „тербе“ као основ својинских односа, катастарски операт и премеер од 1837. до 1937. године и земљишна књига од 1934. године.

Посебно бих истакла и вашу пажњу усмерила на архивска документа – концесију Рудника угља Костолац из 1934. године и пописне листе Ергеле „Љубичево“ Катастарске Општине Пожаревац начињене 1943. године са евиден-

за даље тумачење и шири допринос нашој историјској и геодетској науци. Стога, ова изложба има вредност и са становишта друштвене ангажованости. Мишљења смо да је и овом изложбом значајно обогаћен културни живот не само у Пожаревцу, већ и шире, а заслуга за то припада како ауторима изложбе – вишим архивистима мр Драгани Милорадовић и Јасмини Живковић, ауторима каталога Живораду Сарафиновићу и Нади Љушић, тако и установи Историјског архива Пожаревац, закључила је др Јасмина Николић.

Архивска грађа је део националне културне баштине, историјски извор првог реда. Као таква је од велике важности за историју, културу, науку, идентитет народа и државе у целини. Због тога су стручни послови Историјског архива Пожаревац на заштити архивске грађе у Браничевском округу многоструко значајни. Архивски стручњаци пожаревачког Архива више од шест деценија прилежно и одговорно брину о овом културном добру и на тај

лобањем од турске власти и укидањем феудалног поседа, започето је и уређење права својине на непокретним имањима у Србији. Законом о повраћају земље из 1839. године завршен је процес стицања потпуног права својине, што је значило да је својину могао свако стећи, обрађивати је, њоме располагати, отуђивати или поклањати, преносити је у наслеђе. До установљавања баштинских књига, судски потврђене тапије о стицању и преносу права власништва на непокретним добрима, имале су исту правну снагу коју је баштинским књигама потврдио Грађански законик 1844. године.

омеђавање и премеер непокретних имања на територији Пожаревачког округа. У том живом процесу, веома честе су биле „судске теранције“, а имовинско – правни односи, потраживања, оспоравања, утужења, бесправно запоседање и неовлашћено коришћење комшијских имања, до данас су остали најзаступљенији грађанско – правни поступци пред судовима опште надлежности у Пожаревачком округу. Установљавањем земљишних књига тридесетих година 20. века, намера је била да се коначно уведе ред у својину непокретности.

Значај земљишних књига, које

Драгоцено искуство за развој Града

Отварајући изложбу Дејан Крстић, члан Градског већа задужен за културу, невладине организације и информисање, захвалио се Историјском архиву Пожаревац и директорки др Јасмини Николић, на веома успешном дугогодишњем раду на чувању наше прошлости.

„Захвалио бих се на томе, да ту нашу прошлост не чувају љубоморно за себе, већ је приказују не само Пожаревљанима, него и целој Републици Србији и окружењу. Без прошлости ми не можемо да планирамо ни будућност. Ту учимо шта су биле добре и лоше ствари и након тога можемо планирати и нашу бољу будућност. Град Пожаревац ће у наредном периоду побољшати рад свих културних институција, а нарочито Историјског архива, јер њихово дугогодишње искуство у овом послу је врло драгоцено за сам развој Града Пожареваца, казао је Крстић.

Дејан Крстић

Тапијски систем уређења својинско – правних односа одржао се скоро читав један век, тако да и почетком 20. века наилазимо на важеће тапије, које је тада већ Првостепени пожаревачки суд, касније Срески суд Пожаревац, признавао као валидно доказно средство у имовинско – правној области.

су произишле из тапија и баштинских књига је немерљив, са становишта националног и државног идентитета, ако се зна да је територија, поред народа, један од конститутивних елемената постојања сваке озбиљне државе. Отуда још увек актуелна неопходност да се доврши поступак верификације и коначног уређења катастра на територији Пожаревачког округа и Србије у целини. Отуда и велика одговорност колегице мр Драгане Милорадовић и моје маленкости, да у својству приређивача ове изложбе завршимо започети ауторски пројекат колеге Живорада Сарафиновића, а вама ставимо на увид „тренутак историје“, када су у питању својинско – правни односи на нашем животном подручју. О свему томе, много више и сликовитије говоре изложена архивска документа. Уколико смо били успешни у овој замисли, а према мишљењу вас, који сте нам својим присуством учинили част да се заједно вратимо у време прошло, онако како нас кроз то време воде сачувана драгоценост архивска сведочанства, можемо сматрати да је мисија Историјског архива Пожаревац, као и нас, архивских посленика, у овом случају остварена, рекла је Јасмина Живковић.

Поред бројних званица, скупу су присуствовали и заменик председника Скупштине града Пожареваца Милић Јовановић са сарадницима, чланови Градског већа, директори јавних предузећа и установа. Изложба ће бити отворена до 1. јула 2016. године.

Велики број посетилаца на отварању изложбе архивских докумената

тираним стањем из година Другог светског рата. Прикупљена и на светло дана изнета архивска грађа из десетак архивских фондова и збирки Историјског архива Пожаревац, као и фондова Архива Србије, представља на једном месту концентрисано истраживачко благо, које ће бити доступно

начин, често у незавидним условима, доприносе да ова установа успешно остварује своју основну функцију.

Обраћајући се у име аутора, Јасмина Живковић је казала да је временски оквир истраживања и изложбене поставке, период модерне историје српске државе. Ос-

Значај земљишних књига немерљив

Истовремено, веома рано се појавила потреба за увођењем катастра, тако да државно – правни успон Србије прати и постепено уређивање катастарског операта,